

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 28/2002 vp

Hallituksen esitys velan vanhentumista ja julkista haastetta koskevan lainsäädännön uudistamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 24 päivänä lokakuuta 2002 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen velan vanhentumista ja julkista haastetta koskevan lainsäädännön uudistamisesta (HE 187/2002 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Marjut Jokela, oikeusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Tarja Kröger, työministeriö
- johtaja Erkki Kontkanen, Suomen Pankkiyhdistys
- apulaisjohtaja Outi Haunio-Rudanko, Kuluttajavirasto
- kihlakunnanvouti Pekka Louekoski, Helsingin kihlakunnan ulosottovirasto
- puheenjohtaja Juhani Toukola, Suomen Kihlakunnanvoudit ry

- osastopäällikkö Leena Linnainmaa, Keskuskauppakamari
- varatoimitusjohtaja Stig Henriksson, Kaupan Keskusliitto
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät
- päälakimies Risto Airikkala, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- lakimies Arjo Suonperä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- lakimies Hannu Ijäs, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry
- puheenjohtaja Timo Mäki, Suomen Perimistoimistojen Liitto ry
- asiamies Nina Pärssinen, Palvelutyönantajat ry
- lakimies Anne Kiiski ja asianajaja Juhani Viilo, Velkaneuvonta ry
- ensimmäinen yleinen edunvalvoja Outi Kari-Granfors, Turun kaupungin sosiaalikeskus
- asiamies Heikki Oksanen, Velkaloukku ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uudet lait velan vanhentumisesta sekä julkisesta haasteesta. Ne ovat yleislakeja, joita sovelletaan, jollei muualla lainsäädännössä toisin säädetä.

Velan vanhentumisesta annetun lain säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa velallisen vahingoksi.

Yleinen vanhentumisaika lyhenee kymmenestä vuodesta kolmeen vuoteen. Velka vanhentuu kolmen vuoden kuluttua, jollei vanhentumista

ole sitä ennen katkaistu perimällä tai muutoin muistuttamalla velallista tämän velasta.

Nykyisin vanhentumisaika alkaa kulua velan oikeusperusteen syntymisestä. Ehdotuksen mukaan vanhentumisaika lasketaan siitä, kun velka sopimuksen mukaan erääntyy tai kun velkojalla on muutoin mahdollisuudet vaatia kauppahinnan tai muun velan maksua.

Laissa säädetään erikseen korvausvelan vanhentumisaajan alkamisesta ja enimmäisajasta. Muun muassa muuhun kuin sopimussuhteeseen perustuvassa vahingonkorvauksessa vanhentumisaika alkaa kulua siitä, kun vahingonkärsijä on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt tietää vahingosta ja siitä vastuussa olevasta. Vahingonkorvauksen tai muun korvausvelan vanhentuminen on katkaistava ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut velvoitteen oikeusperusteen syntymisestä. Tämä määräaika ei kuitenkaan rajoita vahingonkärsijän oikeutta vaatia korvausta henkilö- tai ympäristövahingosta.

Talletuspankin vastaanottamat talletukset ja niistä suoritettut korot eivät vanhennu.

Velan vanhentuminen katkeaa velkojan ja velallisen keskinäisin vapaamuotoisin katkaisutoimin taikka oikeudellisin katkaisutoimin. Katkaisun tarkoituksena on varmistaa, että velallinen tietää velasta ja siitä, että velkoja edelleen vaatii velan maksua. Katkaisusta alkaa kulua uusi saman pituinen vanhentumisaika. Vanhentumisaika on kuitenkin viisi vuotta sen jälkeen, kun velasta on annettu lainvoimaiseksi tullut tuomio tai muu ulosotto-peruste. Velkoja voi katkaisullaan pitää velkasuhteen voimassa rajoittamattoman ajan.

Siitä huolimatta, että velka vanhentuu, velkojalla säilyy oikeus saada suoritus sellaisesta omaisuudesta, joka on annettu velan vakuudeksi. Velkoja saa käyttää vanhentunutta saatavaa

myös kuittaukseen, jos kuittauksen edellytykset ovat täyttyneet ennen saatavan vanhentumista tai jos osapuolten saatavat liittyvät samaan oikeussuhteeseen. Vanhentuminen ei myöskään estä velkojaa saamasta suoritusta sellaisesta vakuudeksi annetusta velallisen omaisuudesta, johon velkojalla on pantti- tai pidätys-oikeus.

Velan vanhentuminen tutkitaan tuomioistuimessa tai muussa viranomaismenettelyssä vain asianosaisen väitteen perusteella. Ulosotto-viranomainen ei saa panna täytäntöön tuomiota, jos velka on vanhentunut tuomion antamisen jälkeen. Vireillä olevassa hallituksen esityksessä ulosottolain muuttamisesta (HE 216/2001 vp) ehdotetaan säädettäväksi täytäntöönpanokelpoisuuden määräajasta ulosotossa. Määräaika ja saatavan vanhentuminen on otettava huomioon viran puolesta.

Jos velallinen vapaaehtoisesti maksaa vanhentuneen velan, velkojalla ei yleensä ole velvollisuutta palauttaa maksua, ellei kyseessä ole kuluttajan tai yksityistakaajan suoritus.

Julkisesta haasteesta annettavaa lakia noudatetaan, kun velallisen tuntemattomille velkojille voidaan muun lain nojalla antaa julkinen haaste velkojen selvittämiseksi. Laki sisältää säännökset menettelystä, kun julkisella haasteella velallisen tuntemattomia velkojia kutsutaan ilmoittamaan velkansa. Laissa säädetään tarkemmin menettelystä julkisessa haasteessa ja velkojen ilmoituksen laiminlyönnin vaikutuksista. Jos velkoja laiminlyö ilmoittamisvelvollisuuden, eikä velka ole velallisen tai tämän edustajien tiedossa ennen tuomioistuimen asettamaa määräpäivää, velka lakkaa.

Hallituksen esitykseen sisältyy myös eräitä muita lakiehdotuksia, joiden vanhentumissäännöksiä ehdotetaan yhdenmukaistettaviksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Talousvaliokunta ehdottaa, että lakiehdotukset hyväksytään jäljempänä mainituin tarkistuksin

ja että hyväksytään laki osuuskuntalain muuttamisesta, joka ei sisälly hallituksen esitykseen.

Lainsäädännön tavoitteena on selkeyttää velkasuhteita ja välttää todisteluongelmia. Velan

vanhentumisuhka velvoittaa velkojan aktiivisiin toimiin velallista kohtaan, kun velallista on muistutettava velan olemassaolosta ja velkojan aikomuksesta jatkaa velkansa perimistä. Velan perintä kohtuullisessa ajassa on velallisen kannalta tärkeää, jotta voidaan välttää viivästyskorkeiden kasautumista. Vanhentumissäännöstellä osaltaan luodaan vakautta taloudelliseen toimintaan.

Hallituksen esityksessä on päädytty siihen, että laissa ei ole säännöksiä lopullisesta vanhentumisesta, vaikka valmisteluvaiheessa on harkittu rahavelan lopullista vanhentumista. Velkoja voi estää velan vanhentumisen senkin jälkeen, kun tuomio ei ulosottolainsäädännön mukaan enää ole ulosotossa täytäntöönpanokelpoinen. Ulosottolainsäädännössä säädetään luonnolliselle henkilölle asetetun maksuvelvoitteen täytäntöönpanokelpoisuuden määräaikaaisuudesta.

Valiokunnan kanta on, että hallituksen tulee selvittää lopullista vanhentumisaikaa koskevan säännöksen lisäämistä lakiin, kun uudesta lainsäädännöstä, ulosottolainsäädäntö mukaan lukien, saadaan riittävästi kokemuksia. Valiokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy tästä lausuman (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki velan vanhentumisesta

19 §. Pykälässä säädetään velan vanhentumisesta yhden velallisen osalta, kun velallisia on useita.

Valiokunta on selvyiden vuoksi lisännyt 2 momenttiin säännöksen siitä, että velallisten osuudet lasketaan velan alkuperäisestä, sovitus- tai tuomitusta pääomasta ja siihen myöhemmin kertyneistä koroista ja viivästyskoroista.

Valiokunta toteaa vielä, että velallisten vastuusuudet määrätään sen mukaan, millaisiksi velallisten keskinäiset vastuusuudet muodostuisivat loppuvelvityksessä, jos velallisten keskinäiset takautumisoikeudet toteutettaisiin täysimääräisinä.

16. Laki työsopimuslain 13 luvun 9 §:n muuttamisesta

13 luku 9 §. Pykälässä säädetään työntekijän palkkasaatavan vanhentumisesta ja palkkasaatavaa koskevasta kanneajasta.

Ehdotuksen mukaan työntekijän palkkasaatava ja muu työsopimuslaissa tarkoitettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua erääntymispäivästä, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Henkilövahinkojen korvaamisessa vanhentumisaika on kymmenen vuotta. Pykälän 3 momentin mukaan työsuhteen päätyttyä työntekijän työsopimuslakiin, työsopimukseen ja työehtosopimukseen perustuva saatava raukeaa, jos kannetta ei nosteta kahden vuoden kuluessa siitä, kun työsuhte on päättynyt.

Valiokunta on täydentänyt 3 momentin säännöstä siten, että työntekijän saatava vanhentuu kahden vuoden sijasta 1 momentin mukaisesti viidessä vuodessa, jos saatavan perusteena olevia työehtosopimuksen määräyksiä on pidettävä ilmeisen tulkinnanvaraisina ja määräysten soveltamisesta on työsuhteen päätyttyä syntynyt erimielisyyttä. Tällaisissa tapauksissa kahden vuoden kanneaikaa muun muassa menettelytapasäännöksistä johtuen pidetään liian lyhyenä. Selvään ja riidattomaan työehtosopimuksen määräykseen perustuvaa saatavaa koskeva kanne on nostettava kahden vuoden kuluessa työsuhteen päättymisestä.

20. Laki osuuskuntalain muuttamisesta

Hallituksen esityksessä on lakiehdotus osakeyhtiölain muuttamisesta, jossa säädetään voitonjaon vanhentumisesta ja muutetaan viittaus vanhaan lakiin viittaukseksi uuteen lakiin julkisesta haasteesta. Yhdenmukaisuuden vuoksi osuuskuntalakiin, jota hallituksen esityksessä ei ole ehdotettu muutettavaksi, on tehty vastaava täydennys ja muutos.

8 luku 6 §. Tähän ylijäämän jakopäätöstä koskevaan pykälään on lisätty uusi 3 momentti, jossa säädetään jaetun ylijäämän vanhentumisesta viidessä vuodessa eräpäivästä.

19 luku 10 §. Pykälässä oleva viittaus kumottaan vanhentumisasetukseen on muutettu viittaukseksi uuteen lakiin julkisesta haasteesta.

Voimaantulosäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samaan aikaan kuin uusi vanhentumislaki ja laki julkisesta haasteesta. Lakiin lisättyä uutta vanhentumissäännöstä sovelletaan jaettuun ylijäämään, jota koskeva päätös on tehty uuden vanhentumissäännöksen voimaantulon jälkeen tehtyyn päätökseen

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta kunioittavasti ehdottaa,

että 2.—15. ja 17.—19. lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina,

että 1. ja 16. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset),

että hyväksytään uusi 20. lakiehdotus (Valiokunnan uusi lakiehdotus) ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

velan vanhentumisesta

Eduskunnan päätöksen mukaan säädetään:

Yleiset säännökset

1—3 §
(Kuten HE)

Vanhentumisaika ja sen alkamisajankohta

4—9 §
(Kuten HE)

Vanhentumisen katkaiseminen

10—13 §
(Kuten HE)

Vanhentumisen vaikutukset

14—18 §
(Kuten HE)

Vanhentuminen, kun vastuuvollisia on useita

19 §

Vanhentuminen yhden velallisen osalta

(1 mom. kuten HE)

Jos velalliset vastaavat yhteisvastuullisesti samasta velasta ja velka vanhentuu jonkun velallisen osalta, kukin jäljellejäävistä velallisista vastaa vain oman osuutensa suorittamisesta. *Osuudet lasketaan siitä määrästä, jonka maksamiseen velalliset ovat alunperin sitoutuneet tai jonka maksamiseen heidät on määrätty.* Osuudet määräytyvät velallisten pääluvun mukaan, jollei muusta vastuunjaosta ole sovittu tai määrätty.

(3 mom. kuten HE)

20 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännökset

21 §
(Kuten HE)

16.

Laki

työsopimuslain 13 luvun 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä tammikuuta 2001 annetun työsopimuslain (55/2001) 13 luvun 9 § seuraavasti:

13 luku

Erinäisiä säännöksiä

9 §

Vanhentuminen ja kanneaika

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Työsuhteen päätyttyä 1 momentissa tarkoitettu saatava raukeaa, jos kannetta ei nosteta kah-

den vuoden kuluessa siitä, kun työsuhde on päätynyt. *Jos kuitenkin työntekijän saatavan perusteena olevia työehtosopimuksen määräyksiä on pidettävä ilmeisen tulkinnanvaraisina, saatava vanhentuu kuten 1 momentissa säädetään.*

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan uusi lakiehdotus

20.

Laki

osuuskuntalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä joulukuuta 2001 annetun osuuskuntalain (1488/2001) 19 luvun 10 §:n 1 momentti ja
lisätään 8 luvun 6 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

8 luku

**Varojen käyttäminen, vararahasto, ylikurssi-
rahasto ja arvonorotusrahasto**

6 §

Ylijäämän jakopäätös

— — — — —
*Jäsenen oikeus jaettuun ylijäämään vanhen-
tuu viiden vuoden kuluttua osuuskunnan kokouk-
sen päätöksessä mainitusta eräpäivästä.*

19 luku

**Selvitystila, purkaminen, rekisteristä poista-
minen, saneeraus ja konkurssi**

10 §

Julkinen haaste velkojille

Selvitysmiesten on haettava julkinen haaste osuuskunnan velkojille. Julkisesta haasteesta on voimassa, mitä *julkisesta haasteesta annetussa laissa* (/) säädetään, jollei 2 momentista muuta johdu.

— — — — —
*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tämän lain 8 luvun 6 §:n 3 momenttia sovel-
letaan jaettuun ylijäämään, jota koskeva päätös
on tehty tämän lain voimaantulon jälkeen.*

Valiokunnan lausumaehdotus

*Eduskunta edellyttää, että hallitus seu-
raa, johtaako ulosottooperusteen määrä-
aikaisuus ilman että samalla säädettäi-
siin velan lopullisesta vanhentumisesta
epäasianmukaisiin menettelyihin tai*

*kohtuuttomiin tilanteisiin velkasuhteis-
sa, ja arvioi sen jälkeen, onko aihetta
säättää velan lopullisesta vanhentumi-
sesta, sekä antaa selvityksen ja tarvitta-
essa lakiesityksen seuraavan vaalikau-
den aikana.*

Helsingissä 5 päivänä helmikuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Leena Luhtanen /sd
vpj. Mari Kiviniemi /kesk
jäsen. Satu Hassi /vihr
Klaus Hellberg /sd
Susanna Huovinen /sd
Mikko Immonen /vas
Reijo Kallio /sd
Marja-Leena Kemppainen /kd
Pekka Kuosmanen /kok

Mika Lintilä /kesk
Olli Nepponen /kok
Antti Rantakangas /kesk
Ola Rosendahl /r
Mauri Salo /kesk
Juhani Sjöblom /kok
vjäs. Jouni Lehtimäki /kok
Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.